

TARTALOM

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	9
1. BEVEZETÉS	11
<i>Esztétikatörténet és eszmetörténet</i>	11
<i>A felvilágosodás esztétikájának klasszikus történetírói</i>	13
<i>A jelen munka felvilágosodás-fogalma</i>	16
Történeti rekonstrukciónk fő kérdései	18
<i>Fogalomtörténet</i>	18
<i>Ízlésesztétika: az udvari kultúrától a polgári szalonokig</i>	19
<i>Humanizmus és felvilágosodás</i>	21
<i>Nemzeti kultúrák kontextusai</i>	22

I. RÉSZ A KORAI FELVILÁGOSODÁS

2. AZ UDVARI KULTÚRA	27
Felvilágosodás és udvari kultúra	27
Castiglione	28
Az udvari viselkedéskultúra további kulcsfogalmai	32
Versailles és művészeti programja	35
<i>Történeti előzmények</i>	35
<i>Versailles eszméje</i>	37
<i>Richelieu, Mazarin, Colbert</i>	38
<i>Versailles legismertebb jegye: a francia kert</i>	40
Udvari hierarchia és a nap metaforája	41
Versailles néhány jellemző művészeti ága	44
<i>Építészet</i>	44

<i>Festészet</i>	48
<i>Színház</i>	53
<i>Kertművészet</i>	58
A beszélgetés művészete	61
3. AZ ÉSZ ÉS A SZÍV ESZTÉTIKÁJA	67
Descartes és a józan ész paradigmája	68
<i>Descartes gondolkodásának újdonsága</i>	69
<i>Descartes vitája korával</i>	72
<i>Descartes és a művészetek</i>	74
<i>Descartes és a szenvedélyek</i>	75
A tudományos forradalom és az udvar	77
<i>A tudományok és a művészetek versengése</i>	78
<i>Tudósok és tudományos társaságok Versailles-ban</i>	79
<i>Descartes, a kartezianizmus és a hatalom</i>	81
A szabályok uralma	87
<i>Antik, keresztény és reneszánsz előzmények</i>	87
<i>Kartezianus szabályesztétika?</i>	89
<i>Boileau szabályesztétikája</i>	90
Pascal és a szív paradigmája	94
<i>Pascal három rendje</i>	95
<i>A szeretet rendje Pascalnál</i>	97
<i>A szív esztétikája</i>	99
<i>Pascal antik előzményei és felvilágosult következményei</i>	100
A szenvedélyek tana	101
<i>Szenvedélytanok a kora újkorban</i>	103
<i>A szenvedélyek fizikája és etikája</i>	105
<i>A külső és a belső ember</i>	107
<i>Le Brun szenvedélytana</i>	108
<i>A szenvedélyek megszelídítése és a képzelet</i>	110
A tudom-is-én-micsoda diskurzusa	112
<i>Bouhours</i>	112
<i>Pascal</i>	114
<i>Filozófia vagy költészet?</i>	116
<i>A tudom-is-én-micsoda a teológiai diskurzusban</i>	118
4. A RÉGIEK ÉS A MODERNEK VITÁJA	120
A francia vita	121
<i>A régiek fellépésének társadalmi és morális háttere</i>	121
<i>Vita az Akadémia ülésén: Perrault és Boileau</i>	122

<i>A vita továbbélése: Fontenelle</i>	124
<i>A francia vita eredménye és következményei</i>	128
A brit epizód	130
A Homérosz-vita	133
A Querelle jelentősége és következményei	136
<i>A vita szerepe az esztétikai gondolkodás önállósodásában</i>	136
<i>A vita konkrét következményei: regény, nemzeti nyelvek, kultúra</i>	136
<i>A modernitás önreflexiója és önkritikája</i>	138

II. RÉSZ

AZ ÉRETT FELVILÁGOSODÁS

5. A FELVILÁGOSODÁS ESZTÉTIKÁJÁNAK BRIT KONTEXTUSAI	143
A csiszoltság korai brit diskurzusai	144
<i>Shaftesbury</i>	144
<i>Addison</i>	151
<i>Hutcheson</i>	159
<i>Csiszoltság és morális érzék</i>	168
Hume és az érett ízlésesztétika	170
<i>Hume, az író</i>	172
<i>Az ízlés mint a társas érzék tana</i>	175
<i>Értelem és ízlés</i>	179
<i>Szimpátia és képzelet</i>	183
<i>Hume helye az ízlésesztétikai hagyományban</i>	187
A fenséges és a szép: Edmund Burke	188
<i>A fenséges morális kontextusa</i>	191
<i>A fenséges teológiai kontextusa</i>	194
<i>A fenséges a természetleírás kontextusában</i>	199
<i>Burke szépségfogalmának eszmetörténeti kontextusai</i>	204
6. A FELVILÁGOSODÁS ESZTÉTIKÁJÁNAK FRANCIA KONTEXTUSAI	210
A francia nyelvű elméleti esztétika kialakulása	210
<i>A racionalista Crousaz</i>	210
<i>A szentimentális Dubos abbé</i>	212
<i>Batteux szintézise</i>	214
A francia felvilágosodás nagy nemzedéke	216
Voltaire	216

<i>Voltaire az ízlésről</i>	217
<i>Voltaire a szépségről</i>	220
<i>Voltaire színházesztetikája: A tragédiáról, A komédiáról</i>	221
Diderot	225
<i>Diderot színházesztetikája</i>	227
<i>Diderot a regényről</i>	234
<i>Diderot a festészetről</i>	235
<i>Diderot cikke a szépről az Enciklopédiában</i>	239
Rousseau és a felvilágosult kultúrkritika	241
<i>Kultúra versus morál: nulla végösszegű játszma?</i>	243
<i>Költészet, érzelem, szívb</i>	246
<i>Zene, dallam, szenvedély</i>	249
<i>Színház, erény, szórakozás</i>	253
7. A FELVILÁGOSODÁS ESZTÉTIKÁJÁNAK NÉMET KONTEXTUSAI	259
A „Frühaufklärung” esztétikai gondolkodása	259
<i>Leibniz és Wolff: a német felvilágosodás elméleti megalapozása</i>	259
<i>Gottsched és a svájciak</i>	264
A neoklasszicizmus teoretikusai	268
<i>Winckelmann aranykor-elmélete</i>	269
<i>Lessing képzőművészeti elmélete</i>	277
<i>Lessing színházelmélete</i>	281
A katedrafilozófia Baumgartentől Kantig	285
<i>Baumgarten és a filozófiai esztétika születése</i>	285
<i>Kant mint az ízlésesztétika kiteljesítője és lezárója</i>	290
<i>Kant a szép és a morálisan jó viszonyáról</i>	295
Zárszó: Kant és a humanitás eszménye	296
IRODALOM	299
NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ	311